

S3 – Strategije pametne specializacije

Kako začeti z RIS3 KLJUČEM

JOANNEUM
RESEARCH

BMWF^a

Austrian Federal Ministry of Science
and Research

RIS3 KLJUČ za samooceno je bil razvit s strani Joanneum Research iz Gradca, Avstrija, v sodelovanju z in financiran s strani ZMZR (Zveznega ministrstva za znanost in raziskave Republike Avstrije), v okviru projekta „Priprava in izvajanje strategij pametne specializacije“ (2011-2012), ki ga je začela OECDjeva delovna skupina za inovacijsko in tehnološko politiko (TIP). Avtorji se želijo zahvaliti Evropski komisiji, OECDju in svojim mednarodnim strokovnim partnerjem v vseh treh dimenzijah trojne vijačnice – vladi, poslovnemu sektorju in akademski sferi – za njihove dragocene komentarje in povratne informacije. RIS3 KLJUČ je namenjen praktični uporabi. Prosimo kontaktirajte avtorje za druge jezikovne verzije ali v primeru, če želite prevesti RIS3 KLJUČ za lokalno uporabo.

Dunaj in Gradec, junij 2012

Kontakt:

Armin Mahr, avstrijsko Zvezno ministrstvo za znanost in raziskave

standort@bmwf.gv.at

Christian Hartmann, Joanneum Research, Gradec

christian.hartmann@joanneum.at

Prevod:

Mag. Andreja Jenko, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, januar 2013

S3 – Strategije pametne specializacije

Kako začeti z RIS3 KLJUČEM

1. Kako začeti

1.1 Kaj je pametna specializacija?

Koncept pametne specializacije lahko definiramo kot ,‘podjetniški proces odkrivanja, identifikacije, kjer regija lahko izkoristi prednosti specializacije na določenih področjih znanosti in tehnologije‘. Evropska komisija predlaga, da naj se razvoj strategij pametne specializacije osredotoča na koncentracijo virov na najbolj perspektivnih področjih, kjer ima regija primerjalne prednosti, na primer na grozde, obstoječe sektorje in čez-sektorske aktivnosti, eko-inovacije, na trge z visoko dodano vrednostjo ali specifična raziskovalna področja. Zatorej, koncept stremi h koncentraciji virov, poudarjanju konkurenčnih prednosti in povezovanju regionalnih deležnikov in virov okoli pametne vizije za prihodnost.

1.2 Kaj je RIS3 strategija?

RIS3 strategija postavlja koncept pametne specializacije v prakso. Kot poudarja RIS3 VODIČ (<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>), se oblikovanje raziskovalne in inovacijske strategije za pametno specializacijo – RIS3 – začne s sprejemom skupne vizije za preoblikovanje regionalnega gospodarstva v, na dolgi rok, bolj konkurenčno in trajnostno gospodarstvo. Središče tega oblikovalskega procesa je definiranje prioritet gospodarskega razvoja temelječega na znanju, ki so bile identificirane/določene na podlagi regiji lastnih prednosti in potencialov.

1.3 Kako vam lahko RIS3 KLJUČ za samooceno pomaga pri pripravi vaše RIS3 strategije?

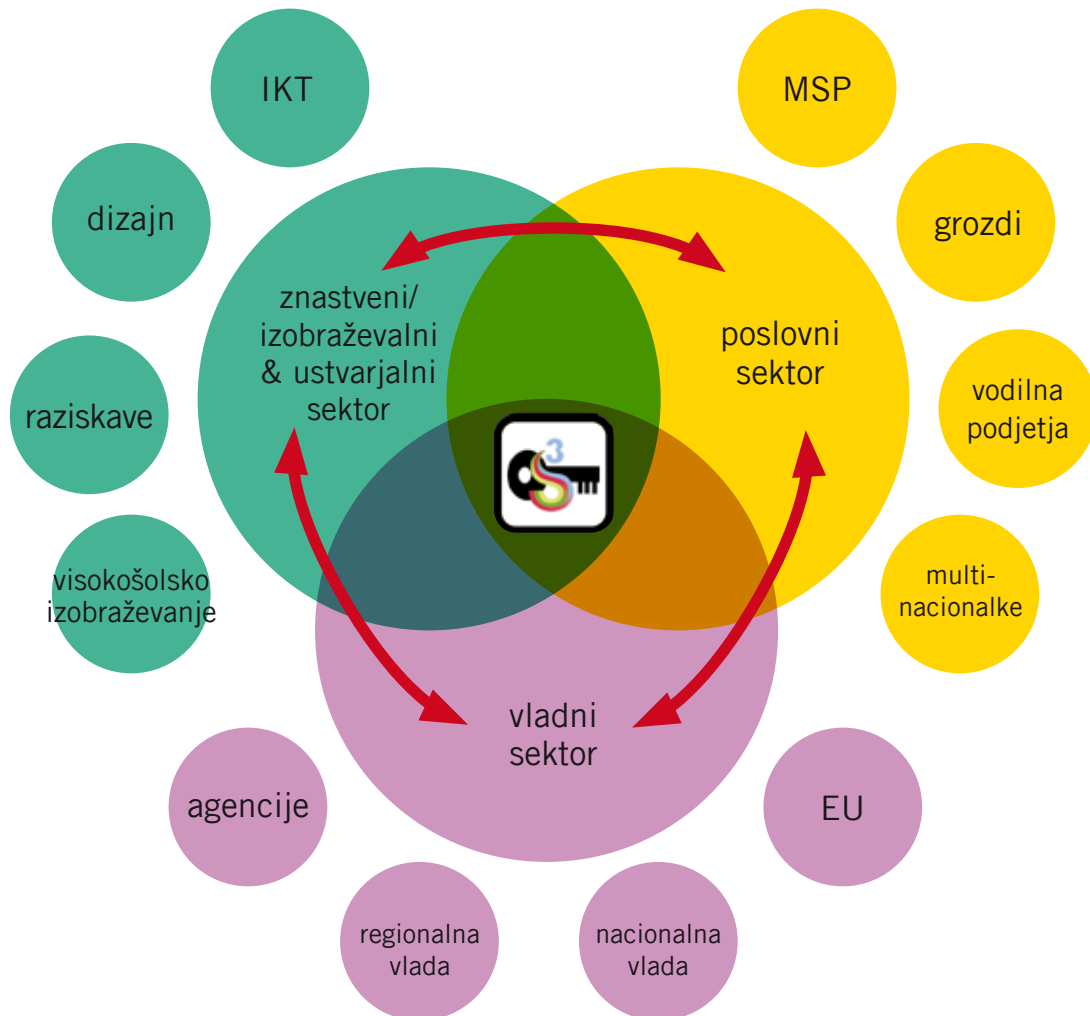
RIS3 KLJUČ je dobro utemeljeno orodje, ki se z lahkoto uporablja za odkrivanje ideje o pametni specializaciji za regije in za mobilizacijo regionalnih deležnikov v procesu priprave strategije. Regijam omogoča, da pristopijo k svojim RIS3 strategijam tako, da spodbuja komunikacijo in omogoča hitro

prvo presojo njihovega stanja in potenciala, ki ga potrebujejo za pripravo SWOT analize, kot je opisana v RIS3 VODIČU Evropske komisije. Postavlja štiri skupine komplementarnih vprašanj, ki zadevajo vse relevantne dimenzije regije, ki je pripravljena in želi začeti ali izboljšati svoj RIS3 razvojni proces. S tem v zvezi, se lahko ocenjujejo naslednji vidiki: podjetniški sektor, znanstveni/izobraževalni & ustvarjalni sektor, vladni sektor in regionalni inovacijski sistem kot celota – ki pokriva medsebojne povezave med vsemi tremi sektorji.

RIS3 KLJUČ za samooceno bo v pomoč vaši regiji pri pripravi nadaljnjih korakov na poti do pametne specializacije z:

- identifikacijo obstoječih prednosti in potencialov za prihodnja razvojna prizadevanja,
- identifikacijo obstoječih vrzeli in ovir v regionalnem inovacijskem sistemu,
- mobilizacijo relevantnih institucij in akterjev, ki naj bodo vključeni v RIS3 razvojni proces, in z
- opredelitvijo možnih izhodiščnih točk za vaš RIS3 razvojni proces.

1. 4 Kdo naj uporablja RIS3 KLJUČ za samooceno?

Proces RIS3 je pameten, kadar mobilizira celotno trojno vijačnico regionalnega inovacijskega sistema. RIS3 KLJUČ torej vabi vse tri vodilne skupine, da vsaka izmed njih osredotoči kompetence in interese, ter nosi specifično odgovornost za regionalno rast. Oblikovalci politik na regionalni ravni naj začnejo neformalni proces presoje in naj povabijo predstavnike iz izbranih vodilnih podjetij in vodilnih institucij, da preberejo vprašanja in poročajo o rezultatih. Njihovo sodelovanje je bistveno za identifikacijo omejenega obsega regionalne specializacije in za razvoj skupne (in zato pametne) vizije in prioritete:

- Vodilna regionalna podjetja in podjetniki: vodilni industrijski igralci, skriti šampioni in glavni podjetniški inovatorji, ki imajo izkušnje glede tržnih potencialov za nove ideje, tehnologijo in znanje, ter gospodarsko osnovo, ki v regiji že obstaja. To je njihovo „podjetniško odkrivanje“ obetavnih področij, ki so na drugi strani preverjene s strani znanstvenega sektorja. Glede na to, da pametna specializacija naslavlja podjetja kot nosilce inovacij, so zato vabljeni, da podajo svoj pogled in predstavijo svoje stališče o prihodnjem regionalnem inovacijskem sistemu.
- Pripravljalci in izvajalci regionalnih politik: člani regionalnih vlad in posredniških institucij so vabljeni, da organizirajo prve take samoocene, da ocenijo upravljavski sektor svoje regije, da uskladijo izkušnje in interese drugih dveh skupin in pripravijo podlage za politično odločitev glede RIS3. To mora vključevati vsa relevantna vladna področja (gospodarstvo, raziskave, izobraževanje, finance itd.).
- Vodilne regionalne institucije: predstavniki znanstvenega, izobraževalnega in ustvarjalnega sektorja v regiji, kot so univerze, raziskovalne in tehnološke organizacije ali inovacijski in dizajn centri, ki koncentrirajo izkušnje na podlagi specifičnega profila znanja v regiji. Vodilne institucije razvijajo potencial veččin in ustvarjalni potencial v regiji, uporabljajo in modernizirajo raziskovalno infrastrukturo, in premikajo naprej znanstvene in tehnološke meje v regiji. Zato so nepogrešljivi partnerji pri izbiri omejenega števila izzivov in ekonomskih področij, kjer bi z investicijami lahko izboljšali položaj regije v globalnih verigah vrednosti. Da bi bil proces RIS3 pameten, morajo ocene regije s strani regionalnih vodilnih institucij, biti komplementarne podjetniškemu odkrivanju regionalnih inovacijskih področij.

2. Usmerjevalna vprašanja za samooceno

2.1 Ocena stanja in potenciala PODJETNIŠKEGA sektorja

1. Kateri so poglobitni gospodarski sektorji v regiji in v katerih sektorjih v regiji obstajajo inovacijske povezave /grozdi ? Kako so se te prednosti razvile v zadnjih 10 do 15ih letih?
2. Katera vodilna podjetja (na primer velika multinacionalna podjetja in/ali skriti šampioni in/ali glavni podjetniški inovatorji) so v vaši regiji? Ali ti delujejo v poglobitnih gospodarskih sektorjih ali delujejo v drugih sektorjih? Kako bi opisali njihovo strukturno vključenost v regionalno načrtovanje/razvoj inovacijske politike?
3. Kako konkurenčni so poglobitni gospodarski sektorji v primerjavi s tekmeci iz EU ali mednarodnimi tekmeci? Katere so njihove konkurenčne prednosti in kako so se razvile v zadnjih 10 do 15ih letih?
4. Upoštevajoč veščine, izkušnje in znanje: naštejete do tri področja/izzive kjer se regija odlikuje/ima potencial, da se postavi na zemljevid kot prepoznano vrhunsko področje kompetenc?
5. Katere tehnologije, produkti in globalne tržne priložnosti smatrate kot zelo obetavne za vaše regionalno gospodarstvo v prihodnjem desetletju?
6. Katere so prihajajoče grožnje in izzive, ki jih vidite za poglobitne gospodarske sektorje v regiji (in regionalno gospodarstvo kot celoto) v naslednjem desetletju?

7. Kako internacionalizirano je vaše regionalno gospodarstvo (kako izvozno orientirani so glavni sektorji, tuje neposredne investicije) – kateri sektorji so najbolj odprti v tem pogledu? Na katere destinacije je izvoz najbolj usmerjen?
8. Kateri gospodarski sektorji v vaši regiji so močni v investicijah v R&R in tehnološkem razvoju? Kje pridobivajo svoje novo znanstveno in tehnološko znanje? Od regionalnih univerz ali mednarodnih R&R partnerjev?
9. Ali univerze iz lokalnega okolja zagotavljajo regionalnemu gospodarstvu zadostno število diplomantov ali morajo regionalni zaposlovalci iskati kvalificirane osebe v tujini?
10. Kako ocenjujete podjetniško klimo v vaši regiji? Ali je v vaši regiji lahko realizirati inovativne podjetniške ideje? Ali so ljudje (vključno mladi, univerzitetni diplomanti, itd.) navdušeni nad tem, da bi začeli s svojim poslom ali imajo raje službe v že uveljavljenih podjetjih ali v javnem sektorju? In če ne, katere so poglobitve ovire?
11. Ali regionalne in inovacijske prioritete in vrste podpore (subvencije, krediti, garancije, voucherji, poslovne storitve, dostop do laboratorijev, kvalificirano osebje in sodelovanje partnerjev, itd.), ki so na voljo, ustrezajo vašim potrebam? Katere bi bile primerne spodbude/pogoji za vas, da bi se odločili, da (več) investirate v raziskave, razvoj in demonstracijske aktivnosti (znotraj vašega podjetja ali najete od drugih podjetij ali javnih R&R organizacij)? Kolikšna sredstva nameravate investirati v skupne projekte z univerzami ali tehnološkimi centri v regiji?

2.2 Ocena stanja in potencialov ZNANSTVENEGA/IZOBRAŽEVALNEGA & USTVARJALNEGA SEKTORJA

1. Upoštevajoč oboje, tako akademske kot ne-akademske veščine, izkušnje in znanje, naštejte do tri področja/izzive kjer se regija odlikuje/ima potencial, da se postavi na zemljevid kot prepoznano vrhunsko področje kompetenc?
2. Katere so specifične znanstvene prednosti in raziskovalne specializacije v vaši regiji (na katerih znanstvenih področjih se koncentrirajo R&R investicije, R&R osebje, publikacije, patentne prijave)? Prosim naštejte do pet. Kako so se te prednosti razvijale v zadnjem desetletju?
3. Ali so te znanstvene aktivnosti konkurenčne na evropskem ali globalnem nivoju? Kje so locirani potencialni partnerji, kje so locirani glavni konkurenti?
4. Katere nove znanstvene kompetence se pojavljajo v vaši regiji (poleg že zgoraj naštetih)? Katere raziskovalne teme in prihodnje tehnologije smatrate za najbolj obetavne za znanstveni/izobraževalni & ustvarjalni sektor v regiji v naslednjem desetletju?
5. Katere vodilne institucije v znanstvenem/izobraževalnem & ustvarjalnem sektorju (kot so univerze, raziskovalne in tehnološke organizacije, inovacijski & dizajn centri) so locirane v vaši regiji? Kako bi opisali njihovo strukturno vključenost v regionalno načrtovanje/razvoj inovacijske politike? Kako so njihove prednosti povezane z regionalno ekonomsko specializacijo in ali imajo povezavo z industrijsko bazo?
6. Kako vaše strateške R&R prioritete odražajo pogloblitve prioritete teme vaše regije? Ali investicije s strani javnega in zasebnega sektorja v regiji dopolnjujejo vaše lastne vire in privabljajo sofinanciranje in delitev rizikov na nacionalnem (in, če je primerno, EU) nivoju na skupnih prioriteth področjih v regiji?

7. Katera raziskovalna infrastruktura in ustvarjalna središča so v vaši regiji? Kakšen je njihov vpliv na oblikovanje pametne specializacije za vašo regijo? Kako lahko izkoristite prednosti bližnje infrastrukture/središč v drugih regijah?
8. Kako ustrezna je vaša regionalna znanstvena/pametna/ustvarjalna/veščine baza potencialov, da skupaj naslavlja velike družbene izzive (zdravje in staranje, klimatske spremembe, urbanizacija, energija, socialna vključenost itd.)? Kako so regionalne vodilne institucije vključene v mednarodne verige znanja in vrednosti (ali so tesno povezane z institucijami in podjetji v sosednjih regijah in mednarodno)?
9. Kako ugodni so delovni pogoji za raziskovalce v vaši regiji? Kolikšna je mobilnost med znanostjo v javnem sektorju in privatnem sektorju (ali diplomanti/inženirji/profesorji lahko prehajajo med univerzo in podjetji ter nazaj)? Ali univerze usposablajo študente in diplomante, da postanejo podjetniki?
10. Ali obstoječe univerzitetno izobraževanje ustreza potrebam regionalnega gospodarstva – ali regionalni zaposlovalci absorbirajo (zaposlijo) diplomante ali so diplomanti prisiljeni iskati drugje?
11. Koliko stalnih/za določen čas mednarodnih raziskovalcev, profesorjev in študentov deluje v vaši regiji? Kakšen je delež mednarodnega osebja na znanstvenih/ustvarjalnih področjih? Koliko regija sodeluje z drugimi mednarodnimi vodilnimi institucijami?

2.3 Ocena VLADNEGA SEKTORJA

1. Kakšen je strateški pristop k regionalni politiki rasti in inovacij v vaši regiji (ali že imate dolgoročno vizijo, zapisane strateške koncepte in prioritete...?) Če da – kateri glavni cilji in prioritete so bili definirani; kako je ta strateški proces organiziran (na primer odprt in sodelujoč ali je pretežno voden s strani ekspertov)?
2. Ali imate vzpostavljen evaluacijski sistem za vašo regionalno politiko rasti in inovacij - ali redno spremljate programe in ukrepe iz regionalne politike rasti in inovacij; ali izvajate ex-post evaluacije izvedenih preteklih aktivnosti politik v vaši regiji? Ali so rezultati evaluacij sistematično uporabljeni kot podlaga za odločitve politik? Ali je vzpostavljen poseben mehanizem? Če da – katerih lekcij ste se naučili?
3. Katere sposobnosti imate v vaši regionalni vladi za razvoj strategij in postavljanje prioritet? Ali lahko vzpostavite razvojni proces RIS3 politik z lastnimi kompetencami in viri ali boste morali vključiti zunanje eksperte?
4. Kdo naslavlja inovacijsko politiko v vaši regiji (EU, vaša nacionalna vlada, regionalna vlada)? Ali so vaši instrumenti regionalne inovacijske politike dobro prilagojeni instrumentom na drugih ravneh ali vidite vrzeli in/ali prekrivanja področij? Ali podpora inovacijam v vaši regiji vključuje le ukrepe za vzpostavitev sposobnosti za inoviranje ali tudi podpira vzpostavitev povpraševanja po inovacijah?
5. Poleg znanstvenih in tehnoloških inovacij, katere druge oblike inovacij/ekonomskega preoblikovanja so podprte v vaši regiji?
6. Ali imate v vaši regiji avtonomijo pri načrtovanju in financiranju programov in ukrepov inovacijske politike? Če da – kako stabilni in predvidljivi so javni viri za ukrepe inovacijske politike v vaši regiji?

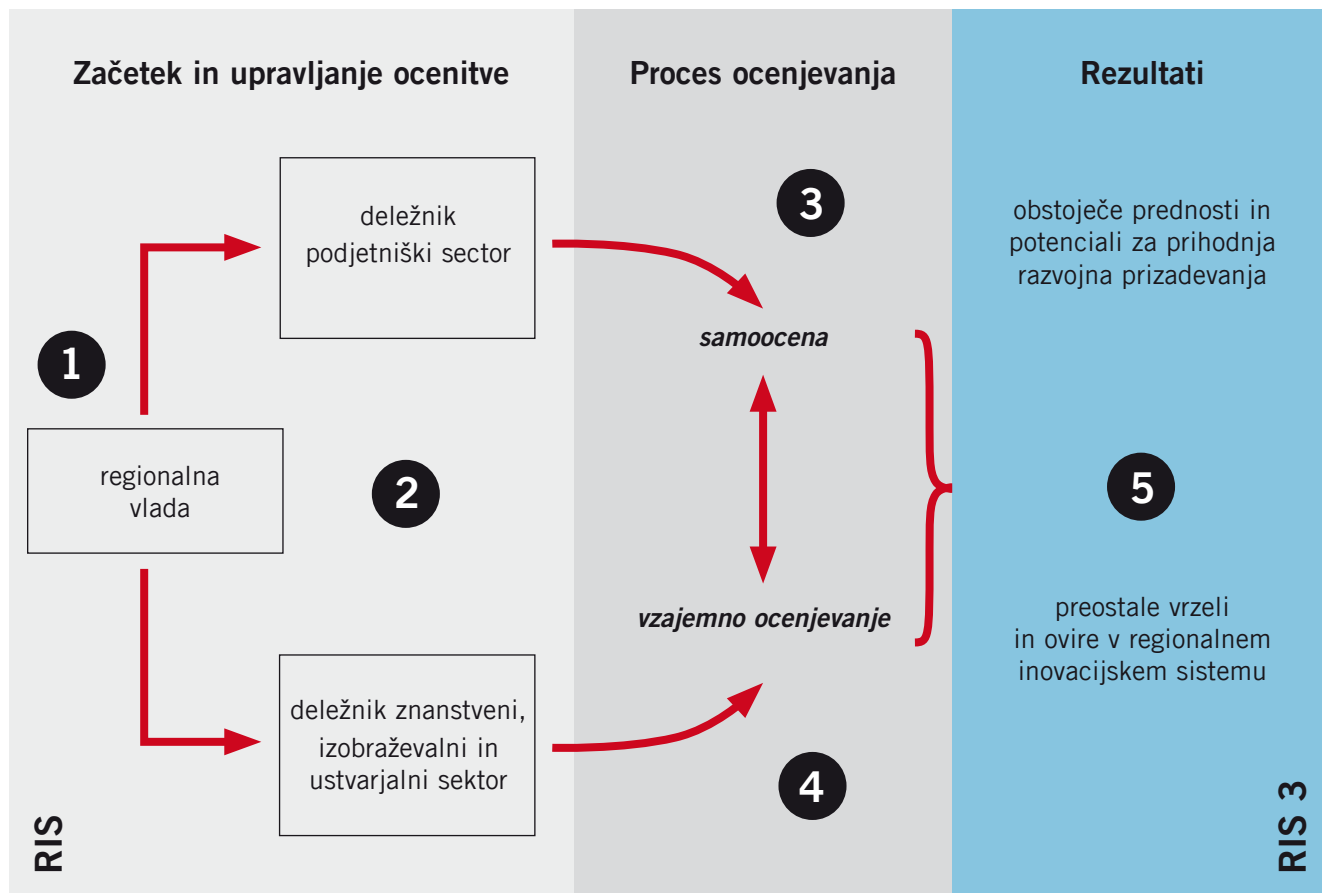
7. Kolikšna sredstva so alocirana na raziskovalne in inovacijske prioritete v naslednjem programskem obdobju in kakšna shema sofinanciranja/delitve rizikov bo v veljavi na regionalni ravni? Katero področje(a) je/so pristojno(a) za inovacijske politike in financiranje?
8. Ali je vaša regija del (večje) funkcionalne regije? Če da – ali imate vzpostavljene koordinacijske mehanizme in procese s sosednjimi regijami?
9. Ali vaš regionalni koncept inovacijske politike vključuje jasno povezavo/predlog o tem kako oblikovati sinergije med različnimi evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi viri financiranja, še posebej med ESRR in sedmim okvirnim programom ter tudi z drugimi poglobitnimi programi kot so ESS, EKSRP in programom za konkurenčnost in inovacije ter njihovimi nasledniki?
10. Kako se strategija povezuje z relevantnimi evropskimi prioritetami na področju raziskav in inovacij (na primer ESFRI, prevzem poglobitnih tehnologij (Key Enabling technologies), Digitalna agenda, pomoč pri naslavljanju družbenih izzivov, itd.)? Ali vaša strategija upošteva/išče sodelovanje z drugimi regijami/državami in njihov podporni sistem za inovacije in raziskovalno infrastrukturo? Do kakšne mere se podpora inovacijam, ki jo omogoča vaša regija (na primer voucherji), lahko koristi izven vašega teritorija in izven javnih ponudnikov podpore za RTRI?

2.4 Ocena kako urejeno je okolje regionalne inovacijske politike in politike rasti

1. Kako dobro znanstveni/izobraževalni & ustvarjalni sektor sodeluje z regionalnim gospodarstvom (ali obstaja sodelovanje med industrijo in znanostjo v vaši regiji, zasebno financiranje predavateljev na univerzah, skupna raziskovalna infrastruktura, in/ali pro-aktiven tehnološki transfer, pogodbene raziskave, živi laboratoriji, študentske pripravniške sheme, posredovanje in demonstracijski tehnološki dogodki, delež predstavnikov poslovnega sektorja v upravnih odborih univerz)? Kateri sektorji so najbolj aktivni v tej smeri in kje obstajajo potenciali za izboljšanje?
2. Kako sodelujejo vladni sektor, znanstveni/izobraževalni & ustvarjalni sektor in podjetniški sektor – ali so strateške prioritete RTRI politike pripravljene v sodelovanju? Ali je razvoj regionalnih inovacijskih strategij skupen? Ali skupno sodelujejo pri upravljanju regionalnega inovacijskega sistema?
3. Ali obstoječi okvir regionalne inovacijske politike temelji na koordinaciji med področji/ med ministrstvi/med agencijami in sodelovanje vključuje relevantne politike (še posebej med raziskovalno/znanstveno politiko in ekonomsko razvojno politiko ter tudi upošteva druge relevantne politike kot so na primer politike na področju izobraževanja, zaposlovanja in razvoja podeželja)? Ali ocenjuje/upošteva obstoječo stopnjo koordinacije politik v regiji?
4. Kateri so pglavitni izzivi s katerimi se bo soočala vaša regija v naslednjem desetletju (ekonomski, okoljski, socio-demografski itd.)? Katere so pglavitne priložnosti/nastajajoči sektorji? Kako mobilizirati podjetniški sektor in znanstveno/izobraževalni & ustvarjalni sektor v regiji na način, da se bodo skupaj odzvali na te izzive in priložnosti?
5. Kateri so pglavitni izzivi s katerimi se sooča vaša regija glede izvajanja RTRI (katere so glavne ovire za boljše inovacijske dosežke)? Kako lahko te ovire presežemo s skupnim oblikovanjem in izvajanjem RIS3 strategije?

6. Ali znanstvene, tehnološke, ustvarjalne prednosti ali prednosti na področju veščin in specializacije na teh področjih, ustrezajo potrebam vašega regionalnega gospodarstva? Kje se najboljše ujemajo - kje vidite največje neujemanje?
7. Ali so pogledi podjetniškega sektorja in znanstvenega/izobraževalnega & ustvarjalnega sektorja, glede prihodnjih obetajočih tehnologij in produktov, podobni?
8. Kako se vaše regionalne prednosti in specializacije ujemajo, so komplementarne in gradijo na značilnostih sosednjih in partnerskih regij? Na katerih področjih lahko okrepljeno čez-sektorsko sodelovanje oblikuje konkurenčne prednosti za še večjo regijo?

3. Priloga 1: Kako začeti s samooceno za pametno specializacijo?

Pet korakov kako se lotiti procesa priprave RIS3 strategije za vašo regijo:

- Začnite proces samoocene in identificirajte relevantne deležnike v podjetniškem sektorju in znanstvenem/izobraževalnem & ustvarjalnem sektorju.
- Priprava za samooceno: stopite v kontakt z relevantnimi deležniki, distribuirajte ta usmerjevalna vprašanja in organizirajte potrebne korake in mejnike.
- Izvedite oceno vsakega posamičnega sektorja s strani deležnikov iz zadevnega sektorja.
- Izvedite oceno vsakega posamičnega sektorja z vzajemnim zunanjim pogledom (deležniki iz podjetniškega sektorja ocenijo znanstveni sektor in vladni sektor ter obratno).
- Pripravite SWOT analizo kot izhodišče za RIS3 proces. Uporabite identificirane prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za razvoj skupne vizije.

4. Priloga 2: Slovar izrazov

konkurenčna prednost	prednost, ki jo ima podjetje pred svojimi konkurenti, ki mu omogoča, da ustvari večjo prodajo ali dobiček in/ali obdrži več kupcev kot njegovi konkurenti. Obstaja več vrst konkurenčnih prednosti, kar vključuje stroškovno strukturo podjetja, ponudbo produktov, distribucijsko omrežje in podporo kupcem.
COSME	Program za konkurenčnost podjetij in MSP 2014-2020
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
ESFRI	Evropski strateški forum o raziskovalni infrastrukturi
skriti šampioni	majhna, a zelo uspešna podjetja, skrita za zastorom neopaznosti, nevidnosti in včasih skrivnostnosti
Horizont 2020 vodilna institucija	Okvirni program EU za raziskave in inovacije univerze, raziskovalne in tehnološke organizacije, inovacijski & dizajn centri, ki oblikujejo regionalno bazo znanja in veščin ter pomagajo pri sprostitvi inovacijskega in ustvarjalnega potenciala regije
vodilno podjetje	regionalno podjetje za katerega je značilna bodisi njegova velikost, ki presega regionalno povprečje in uspešno deluje na mednarodnih trgih, ali je zelo pomembno za inovacijski (ustvarjalni) potencial regije.

R&R	raziskave in razvoj
RTRI	raziskave, tehnološki razvoj in inovacije
SWOT	strateška metoda načrtovanja, ki se uporablja za oceno projektov na podlagi prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti
model trojne vijačnice za inovacije	akademska sfera, vlada in industrija predstavljajo tri vijačnice, ki so vključene v trojno vijačnico inovacij. Visokošolske izobraževalne institucije (višje šole in univerze) v osnovi predstavljajo akademsko sfero v tej paradigmi. Vendar izobraževalne institucije na drugih stopnjah niso izločene, da prispevajo k in sodelujejo v inovacijskem procesu trojne vijačnice. Vlado lahko predstavlja katerikoli od treh nivojev vlade in podjetij v njihovi lasti: nacionalni (federalni), regionalni (državni), in lokalni (občinski). Ne obstajajo nobene omejitve glede vrste industrije (podjetij), ki so vključene v proces inoviranja trojne vijačnice: osebne družbe, partnerstva ali samostojni podjetniki, lahko predstavljajo industrijo.

